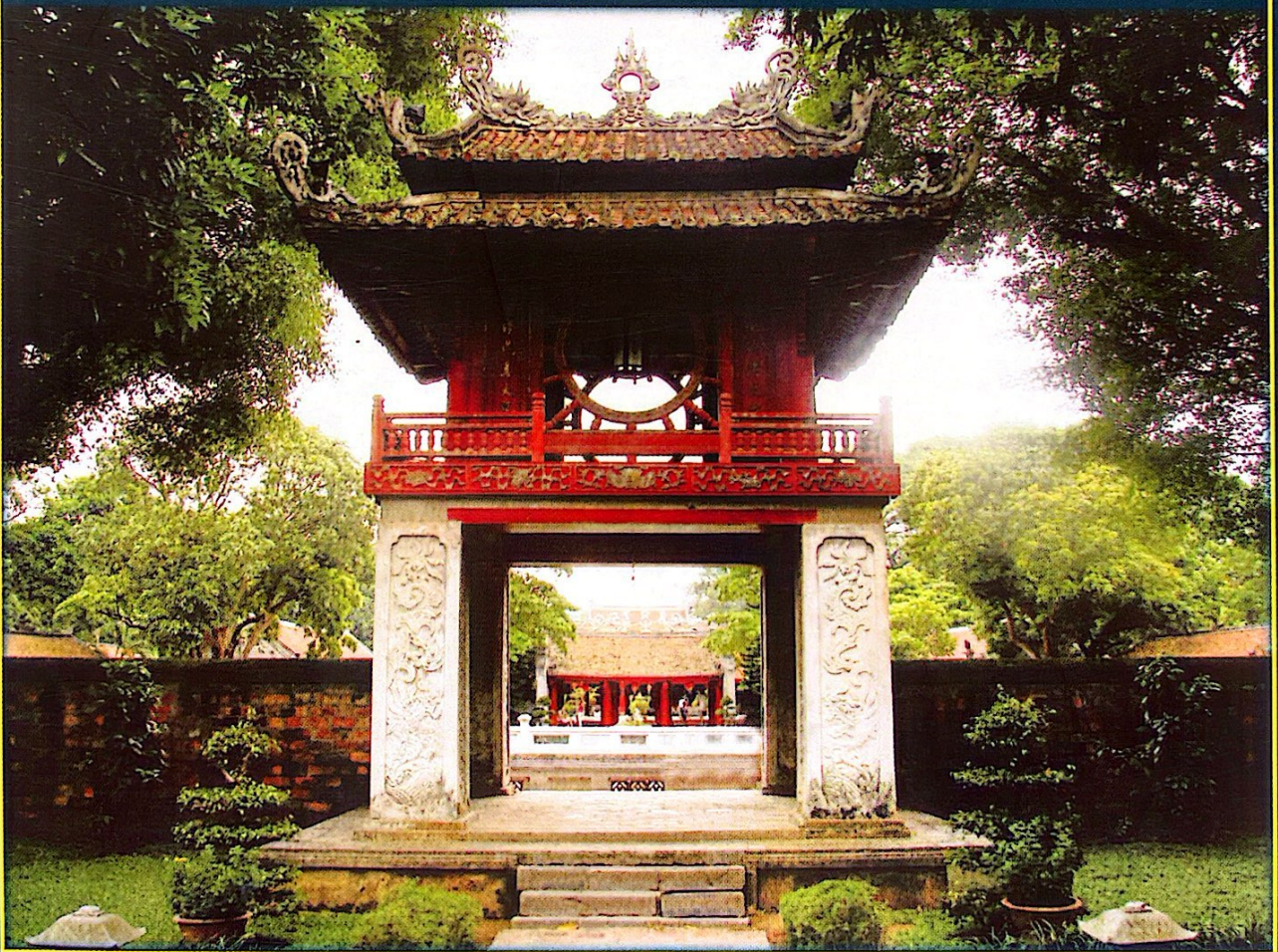

LIÊN HIỆP CÁC HỘI KHOA HỌC & KỸ THUẬT VIỆT NAM
TRUNG TÂM TRUYỀN THÔNG HỖ TRỢ PHÁT TRIỂN KHOA HỌC CÔNG NGHỆ
TỦ SÁCH VĂN HÓA VIỆT

TẤM GƯƠNG NGƯỜI LÀM KHOA HỌC

Tập II

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HÓA THÔNG TIN

TÌNH YÊU TỪ LÒNG ĐẤT

GS.TS Nhữ Văn Bách

Trong công cuộc phát triển nền kinh tế năng động, hiện đại của nước ta hiện nay không thể thiếu được vai trò của ngành công nghiệp Mỏ - Địa chất. Và cũng chính vì thế, cũng không thể thiếu được vai trò của những người tiên phong đi trước, tìm kiếm và phát hiện những tài nguyên quý giá còn nằm sâu trong lòng đất, trong đó có GS.TS Nhữ Văn Bách – nguyên là chủ nhiệm Bộ môn Khai thác lộ thiên - một trong những cán bộ quản lý, cán bộ nghiên

cứu uy tín của trường Đại học Mỏ - Địa chất. Cùng với tình yêu, niềm say mê được hình thành qua chặng đường vượt khó, ông đã có những đóng góp tích cực cho sự phát triển của chuyên ngành Mỏ - Địa chất nước nhà.

Chặng đường vượt khó

GS.TS Nhữ Văn Bách có quê gốc tại xã Thái Hòa, huyện Bình Giang, tỉnh Hải Dương, nhưng do hoàn cảnh thời chiến, gia đình ông phải sơ tán lên Bắc Giang, cùng tham gia phong trào xây dựng vùng kinh tế. Ông sinh năm 1946 tại mảnh đất Tân Yên, Bắc Giang. Những thành quả mà GS.TS Nhữ Văn Bách có được ngày hôm nay có lẽ được bắt nguồn từ chính những năm tháng tuổi thơ khốn khó, khi ông còn là một cậu học trò nhỏ trên mảnh đất Bắc Giang.

Mặc dù lên Bắc Giang theo phong trào xây dựng vùng kinh tế mới nhưng cũng như nhiều gia đình khác lúc bấy giờ, gia đình GS.TS Nhữ Văn Bách gặp phải không ít khó khăn. Vùng đất Tân Yên là vùng đất trung du nằm giữa núi và đồng bằng, điều kiện tự nhiên vô cùng khắc nghiệt. Lớn lên giữa những khó khăn đó, GS.TS Nhữ Văn Bách nhận thức sâu sắc rằng, chỉ có con đường học tập mới là con đường duy nhất để thoát khỏi cảnh đói nghèo, lại có thể giúp ích được cho gia đình, cho quê hương đất nước.

Ý chí vượt khó của GS.TS Nhữ Văn Bách được thể hiện qua những năm tháng học tập trên mảnh đất Bắc Giang – những năm tháng không thể nào quên trong cuộc đời của ông. GS.TS Nhữ Văn Bách chia sẻ rằng, khi học cấp 2 tại xã Tân Sơn, Bắc Giang, ông phải học xa nhà 10km. Thấu hiểu sâu sắc hoàn cảnh gia đình, thương cha mẹ vất vả, ông đã tự nguyện không ở trọ, mà hàng ngày đều đi bộ từ lúc tờ mờ sáng đến trường. Những năm học tại trường cấp 3 Tân Yên, do trường quá xa nơi ở, GS.TS Nhữ Văn Bách bắt buộc phải trọ học. Những khó khăn nhân lên gấp bội. Ông cùng với những bạn bè đồng trang lứa phải học tập trong sự thiếu thốn vô cùng về vật chất, điều

kiện sinh hoạt. Tuy nhiên hoàn cảnh càng khó khăn bao nhiêu, tinh thần tự giác học tập nơi cậu học trò nhỏ Nhữ Văn Bách lại càng cao bấy nhiêu. Với quyết tâm khắc phục khó khăn, kết quả học tập trong các cấp học đều đạt loại tốt. Đặc biệt năm cấp 2, ông được đi thi học sinh giỏi đồng thời cả hai môn Toán và Văn của tỉnh nhà. Năm cấp 3, ông được đi thi học sinh giỏi môn Toán.

Những nỗ lực của GS.TS Nhữ Văn Bách đã được đền đáp. Sau khi kết thúc bậc học phổ thông, ông được Nhà nước cử đi học nước ngoài nhưng do một số khó khăn nhất định ông đã quyết định ở lại. Với niềm yêu thích khoa học kỹ thuật, năm 1965, GS.TS Nhữ Văn Bách đã chọn Trường Đại học Bách Khoa để đăng ký theo học. Năm 1966 Trường Đại học Mỏ - Địa chất Hà Nội được thành lập từ khoa Mỏ của Trường Đại học Bách Khoa. Ông được phân về học tại ngôi trường này. Trong 5 năm học Đại học, cậu sinh viên Nhữ Văn Bách luôn luôn đạt danh hiệu sinh viên ưu tú, là tấm gương tiêu biểu của Trường Đại học Mỏ - Địa chất. Ra trường vào tháng 2 năm 1970, GS.TS Nhữ Văn Bách được nhận ở lại trường để giảng dạy.

Được ở lại giảng dạy tại trường, GS.TS Nhữ Văn Bách có thêm nhiều cơ hội để hiểu nghề, yêu nghề và say mê với nghề. Ông tự nhận thấy ngành Mỏ - Địa chất là một chuyên ngành rất thú vị, có thể nắm bắt được tài nguyên trong lòng đất, từ đó làm giàu cho quê hương đất nước. Năm 1979, ông được nhà trường cử đi làm nghiên cứu sinh tại Liên Xô. Năm 1983, sau khi bảo vệ thành công đề tài nghiên cứu, GS.TS Nhữ Văn Bách trở về nước, tiếp tục tham gia giảng dạy tại trường Đại học Mỏ

TẤM GƯƠNG NGƯỜI LÀM KHOA HỌC

- Địa chất và kiêm nhiệm thêm nhiều vị trí quản lý như: Phó phòng Quản lý Khoa học, Chủ nhiệm khoa sau Đại học, trưởng phòng Đào tạo, Chủ nhiệm Bộ môn Khai thác lộ thiên.

Tình yêu của GS.TS Nhữ Văn Bách đối với những vùng đất của Tổ quốc ông đã từng đi qua được bắt nguồn từ mảnh đất Tân Yên – nơi ông đã vượt qua những khó khăn trong những ngày thơ ấu để tiếp cận với cánh cửa tri thức quý giá. Từ ước vọng đổi đời, GS.TS Nhữ Văn Bách đã đóng góp được nhiều hơn thế cho quê hương, cho đất nước.

Những đóng góp cho lĩnh vực Mỏ - Địa chất của đất nước

Ngay từ những ngày tháng đầu tiên tiếp cận với lĩnh vực Mỏ - Địa chất, GS.TS Nhữ Văn Bách đã xác định được hướng

GS Nhữ Văn Bách trong chuyến đi khảo sát thực địa

đi đúng đắn, đó là: kết hợp song song hoạt động nghiên cứu khoa học với hoạt động giảng dạy và quản lý. Hai hoạt động này sẽ tương trợ và thúc đẩy lẫn nhau. Không những thế, khi đã nắm được trong tay những đặc thù của lĩnh vực Mỏ - Địa chất, GS.TS Nhữ Văn Bách không quản ngại những khó khăn, vất vả, đặt chân lên khắp các vùng miền trên cả nước, từ Bắc vào Nam để nghiên cứu và phát hiện, khai thác những tài nguyên nằm sâu trong lòng đất.

Chuyên ngành Mỏ - Lộ thiên là chuyên ngành chủ chốt mà GS.TS Nhữ Văn Bách theo đuổi nghiên cứu, trong đó ông đi sâu nghiên cứu lĩnh vực “khoan nổ mìn”. Trong thời gian còn là nghiên cứu sinh tại Liên Xô, ông cũng đã thực hiện đề tài nghiên cứu *“Nâng cao hiệu quả phá vỡ đất đá ngầm nước bằng máy khoan cầu trên mỏ lộ thiên”*. Khi trở về nước và tiếp tục giảng dạy tại trường Mỏ - Địa chất, ông tiếp tục chủ nhiệm hơn 30 đề tài nghiên cứu khoa học cấp cơ sở. Các đề tài nghiên cứu này của ông đều tập trung chủ yếu vào phục vụ sản xuất, khai thác lộ thiên và nổ mìn. Đặc biệt, GS.TS Nhữ Văn Bách chủ trì hai đề tài cấp Bộ mang tên: *“Xác định các thông số nổ mìn hợp lý khi khai thác đá - vật liệu xây dựng”*, *“Công nghệ khai thác đá khối lượng bằng phương pháp khoan nổ mìn”*.

GS.TS Nhữ Văn Bách cũng tham gia rất nhiều đề tài khoa học cấp Nhà nước và chủ trì một đề tài mang tên: *“Nghiên cứu hoàn thiện công nghệ khoan nổ mìn lỗ khoan đường kính lớn áp dụng cho mỏ đá lộ thiên gần khu vực dân cư ở Việt Nam”*. Đây cũng chính là đề tài nghiên cứu tâm đắc nhất của ông thuộc chương trình “Khoa học và công nghệ trọng điểm về công nghệ khai thác - chế biến khoáng sản”. Mục đích nghiên

GS.TS Nhữ Văn Bách cùng học trò trong buổi bảo vệ luận văn thạc sĩ năm 2007

cứu của đề tài nhằm đề xuất những giải pháp nâng cao hiệu quả công tác khoan tại các mỏ khai thác đá nằm gần khu vực dân cư; đồng thời đề xuất các giải pháp kỹ thuật nổ mìn hợp lý nhằm nâng cao hiệu quả phá vỡ đất đá, giảm thiểu tác động đến môi trường, đảm bảo an toàn cho khu vực dân cư gần mỏ.

Trong công tác đào tạo, GS.TS Nhữ Văn Bách đã hướng dẫn 08 Nghiên cứu sinh bảo vệ thành công luận án Tiến sĩ, 35 học viên cao học bảo vệ thành công luận văn Thạc sĩ. Hiện tại ông vẫn đang hướng dẫn 10 học viên cao học với những đề tài tập trung theo lĩnh vực khoan nổ mìn. Ngoài ra GS Nhữ Văn Bách còn tham gia biên soạn các cuốn sách tham khảo, giáo trình, bài giảng tiêu biểu như: *“Phá vỡ đất đá bằng phương*

pháp khoan nổ mìn” (giáo trình giảng dạy Đại học Mỏ địa chất, 1990); *“Phá vỡ đất đá bằng phương pháp khoan nổ mìn”* – cùng với Nguyễn Đình Ấu (NXB Giáo dục, Hà Nội, 1996 tái bản 1998); *“Nâng cao hiệu quả phá vỡ đất đá bằng nổ mìn trong khai thác mỏ”* (NXB Giao thông vận tải, Hà Nội, 2003); *“Phương pháp khai thác đá khối”* (bài giảng cao học Chuyên ngành Khai thác mỏ, Đại học Mỏ - Địa chất, 2009); *“Nổ mìn và kỹ thuật an toàn sử dụng vật liệu nổ công nghiệp”* (Đồng tác giả, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, 2009); *“Công nghệ nổ mìn ở các mỏ lộ thiên sâu”* (giáo trình dạy cho NCS, 2012). Ngoài ra ông có trên 40 các bài báo đăng trên các tạp chí và hội nghị khoa học.

Những uy tín được tạo dựng trong đào tạo và nghiên cứu khoa học, hiện nay GS.TS Nhữ Văn Bách đảm nhiệm vị trí Chủ tịch Hội kỹ thuật Nổ mìn Việt Nam (được thành lập năm 2010 theo quyết định của Bộ Nội Vụ).

Với tình yêu và trách nhiệm dành cho chuyên ngành Mỏ - Địa chất, GS.TS Nhữ Văn Bách luôn mong muốn các thế hệ cán bộ kế tiếp có thể phát triển, nâng cao trình độ để phục vụ tốt hơn nữa cho công tác đào tạo và nghiên cứu khoa học. Đồng thời phối hợp liên kết giữa nhà trường với viện, cơ sở sản xuất để tận dụng khả năng của các loại thiết bị hiện đại phục vụ cho công tác giảng dạy, nâng cao chất lượng đào tạo và phát triển khoa học công nghệ. Đối với những sinh viên còn ngồi trên ghế nhà trường, GS.TS Nhữ Văn Bách cũng chia sẻ những kinh nghiệm đáng quý. Ông cho rằng thế hệ sinh viên ngày nay đã có được điều kiện tốt hơn, được đào tạo bởi đội ngũ cán bộ có trình độ cao, cơ sở vật chất, tài liệu học tập đầy

đủ. Không những thế họ còn nhận được sự quan tâm đầy đủ của Đảng và Nhà nước. Chính vì vậy, thế hệ sinh viên hiện này cần phải tập trung học tập thật tốt, phân bổ kế hoạch thời gian cho hợp lý, nâng cao và giữ vững thương hiệu của trường Đại học Mỏ - Địa chất. Kiến thức trong trường là cơ sở để áp dụng vào thực tế. Chỉ có như vậy, ngành Mỏ - Địa chất mới phát triển bền vững và có hiệu quả, góp phần làm giàu cho đất nước. Đó là mong muốn lớn nhất mà ông muốn gửi gắm vào các thế hệ học trò trường Đại học Mỏ - Địa chất.

NHỮNG THÀNH TÍCH VÀ GIẢI THƯỞNG CHÍNH

1. Huy chương Vì sự nghiệp Giáo dục (2001)
2. Huy chương Vì thế hệ trẻ (2002)
3. Huân chương Lao động hạng Ba (2010)
4. Bằng khen của Thủ tướng Chính phủ (2005)
5. Bằng khen của Hội KHCN Mỏ Việt Nam (2006)
6. Bằng chứng nhận “Người tốt việc tốt” của UBND Thành phố Hà Nội (2005)
7. Chiến sĩ thi đua cấp Bộ (2005 – 2006)
8. Liên tục đạt danh hiệu Cán bộ giảng dạy giỏi và Chiến sĩ thi đua cấp Trường (2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008).
9. Được phong chức danh Giáo sư năm 2004, danh hiệu Nhà giáo Ưu tú năm 2008.